

Markku Fredman
asianajaja

Asianajajat kritisoivat tuomareiden rekrytointia

Tuore kyselytutkimus kertoo, että asianajajat eivät hae tuomarin virkoja, koska nimitysmenettely on heidän mielestään kehittymätön ja muita hakijoita kuin asianajajia suosiva.

Tuomarinuraa on pyritty avaamaan muillekin kuin tuomioistuimessa työskenteleville lakimiehille. Tuomioistuimen ulkopuolella työskentelevät lakimiehet ovat kuitenkin hakeneet vain vähän tuomarinvirkoja. Tuoreessa tutkimuksessa pyrittiin selvittämään, mikseivät asianajajat ole hakeutuneet tuomarin tehtäviin. Optula toteutti tämän tutkimuksen, jonka suunnitteluun osallistui myös Asianajajaliitto.

Asianajajat suhtautuivat myönteisesti tutkimuksen tekemiseen ja vastasivat siihen aiempia kyselytutkimuksia vilkkaammin. Kyselyyn vastanneista lähes 80 prosenttia oli asianajajia, loput asianajotoimistoissa työskenteleviä lakimiehiä. Asianajajien ja lakimiesten vastauksissa ei ollut juurikaan eroja.

Suurin osa (96,1 %) lähes 900 kyselytutkimuksen vastaajasta oli sitä mieltä, että nykyinen nimityskäytäntö on vähintään jonkinasteinen, ellei vakava ongelma. Yli 21 vuotta alalla toimineista 99 prosenttia piti nykyistä nimityskäytäntöä jonkin asteisena tai vakavana ongelmana. Valintamenettelyä piti kehittymättömänä 72 prosenttia vastaajista.

Tulevaisuuden kannalta mielenkiintoisinta on vastaajien myönteinen suhtautuminen tuomariksi ryhtymiseen. Heistä 66 prosenttia piti ainakin jossain määrin mahdollisena hakeutumista tuomariksi. Jos jätetään huomiotta ne, joille asia ei ole enää ajankohtainen, luku nousee 85 prosenttiin. Kaksi prosenttia (17 vastaajaa) ilmoitti aikovansa hakeutua tuomariksi, ja 32 prosenttia voisi kuvitella hakevansa virkaa. Alle viisi vuotta asianajotehtävissä toimineista 41,5 prosenttia (94 henkilöä) ilmoitti aikovansa hakeutua tai voivansa kuvitella hakeutuvansa tuomariksi. Vain kymmenen prosenttia vastaajista ei voisi kuvitellakaan ryhtyvänsä tuomariksi.

”Asianajajia ei kuitenkaan valita”

Peräti 72,4 prosenttia vastaajista oli sitä mieltä, että asianajajat eivät hae tuomarin virkoja, koska nimitysmenettely on kehittymätön ja suosii muita hakijoita kuin asianajajia. He eivät usko mahdollisuuksiinsa tulla valituiksi.

Mielenkiintoinen selitys sille, etteivät asianajajat hakeudu tuomareiksi on se, etteivät he ylipäänsä tule ajatelleeksi asiaa. Näin kertoi 207 (23,3 %) vastaajaa. Tätä ennen vastaajilta oli tiedusteltu heidän halukkuuttaan siirtyä tuomarin uralle. Tässä yhteydessä 292 (32,8 %) vastaajaa ilmoitti, ettei ole tullut ajatelleeksi asiaa, mutta ei pidä ajatusta mahdottomana.

Palkkauksen on ajateltu olevan este asianajajien siirtymiselle tuomioistuimen palvelukseen, mutta vain hieman yli puolet oli tätä mieltä. Tulos on yhteensopiva Asianajajaliiton aiemmin teettämän asianajajatutkimuksen kanssa, jonka mukaan asianajajien mediaanipalkka vastaa vanhemman kärjätuomarin palkkaa. Siten puolet asianajajista tienaa vähemmän kuin vanhemmat kärjätuomarit.

Palkkausta pitivät esteenä ehkä hieman yllättäen asianajotoimistojen avustavat lakimiehet, kun taas julkisista oikeusavustajista vain 33 prosenttia piti palkkausta merkittävänä tekijänä. Noin puolet yrittäjäasianajajista ei nimennyt palkkauksen kehnoutta syyksi nykytilanteeseen.

Tutkimuksesta poimittua

”Mielenkiintoinen aihe, keskustelu olisi pitänyt aloittaa jo kymmeniä vuosia sitten. Nykyjärjestelmä ei ole taannut parhaimpia kykyjä alalle.”

”Tutkitte oikeaa asiaa. Toivon oikeudenkäytön kehittymisen puolesta, että systeemi joskus muuttuu.”

”Akateemisesti mielenkiintoinen selvitys, mutta turha, koska olennaisia muutoksia nimitysmenettelyyn tuskin tulee sinä aikana, jolloin itse olen alle 65-vuotias.”

”Kysely on mielenkiintoinen, mutta turha. Jos hallituksen ja oikeusministeriön suunnittelemat tuomioistuinlaitoksen säästöistä ja virkojen vähentämisestä toteutetaan, tuomarin uralle hakeutuminen käy mahdottomaksi kaikille lakimiehille.”

”Pitäisi olla todellinen mahdollisuus tulla valituksi, jotta hakisi virkaa. Se antaa jokseenkin epätoivoisen kuvan omasta tilanteesta, jos nykytilanteessa jättäisi hakemuksen vaikkapa kärjätuomarin virkaan.”

”Kysely on perusteltu ja toivottavasti auttaa asianajajan mahdollisuuksia tuomarin uralle.”

Lähde: *Virve de Godzinsky*: Selvitys asianajajien halukkuudesta hakeutua tuomarin uralle. Oikeuspoliittinen tutkimuslaitos, 2006.

Tutkimuksen taustaa

Oikeuspoliittinen tutkimuslaitos Optula teki Suomen Asianajajaliiton aloitteesta tänä syksynä kyselytutkimuksen asianajajien halukkuudesta tuomareiksi. Asianajajaliitto oli mukana tutkimuksen suunnittelussa ja Asianajajaliiton säätiö tuki hanketta taloudellisesti. Kyselytutkimus oli jatkoa Optulan vuonna 2005 julkaisemalle selvitykselle uuden tuomarinvalintamenettelyn tavoitteiden toteutumisesta. Optula totesi tuolloin, että tuomarinura ei ole voinut avautua muille kuin tuomioistuimissa jo työskenteleville, koska hakijoiden joukossa ei ole ollut paljon ulkopuolisia.

Kysely lähetettiin kaikille Asianajajaliiton jäsenille sekä asianajotoimistoissa työskenteleville lakimiehille. Asianajajaliiton jäsenistä 39 prosenttia vastasi kyselyyn. Vastauksia kertyi kaikkiaan 889, ja näistä 67,4 prosenttia oli asianajajia ja 9,9 prosenttia Asianajajaliittoon kuuluvia julkisia oikeusavustajia.